

Януари 2007

Напълно е нормално, ако не знаете къде се намира Буркина Фасо. Старото и по-известното й име беше Горна Волта, а днес това е една закътана страна без излаз на океан или море. В превод новото име значи "страна на честните хора", но това не пречи на някои от тях да ми пращат и до днес редовно спам - от този с кодовото название "Fгаud 419". А аз им отговарям с усмивка - "Бъди праведен мюсюлманин. Страхувай се от Аллах. Аллах вижда всички намерения. Аллах е справедлив" - и спамовете престават за няколко седмици. Буркина Фасо е африкански край без особени забележителности. Там липсва пустинята на Нигер, хълмовете на Гана или колорита на Мали, но страната се намира на кръстопът и повечето от хората прекосяващи Африка от запад на изток или от север на юг са принудени да минат през нея. Хора - както туристи, така и местни. Тук отдавна е създадена ECOWAS - "икономическата общност на западноафриканските държави" и миграцията на местните е направо главозамайваща. Виждал съм гастарбайтери от Акра, които се трудят в Агадес (Нигер), както и хора от Агадес, които работят в Акра. И двете емигрантски прослойки са доволни от това, че са напуснали родината си и имат повече шансове в чужбина, което не е учудващо - това е крайната цел на всяка икономическа общност. На влизане в Буркина Фасо веднага се наби на очи следното - пътищата бяха асфалтирани, широки и хубави и вместо варели преградите по тях бяха с бариери на релси. В страната имаше ЖП линия и на прелезите също се вдигаха бариери. За разлика от Мали, където селяните са или много мързеливи или невидими, тук по нивите масово се трудеха хора и почти навсякъде се използваше селскостопанска техника. Наистина леко примитивна, но все пак - техника. Не вярвайте, ако прочетете че Буркина Фасо била примерно на 16-то място по бедност в света - тази страна е доста напред в сравнение със съседите си. И като краен резултат храната беше 2 пъти по-евтина от държави като Мавритания, Сенегал или Мали, а униформите на военните също бяха много по-достолепни и лъскави.

Минах транзитно през Бобо Диоласо и продължих към град Банфора. Един германец на колело ми беше похвалил района, така че пристигнах там следобед и се разквартирувах в "Червения кръст". Лечебницата беше най-доброто и чисто място в района, а освен мен вътре нямаше друга жива душа. "Червеният кръст" сложи началото на серия от нощувки по благотворителни организации като "Армия на спасението" и десетки християнски институции, които използвах като приют чак до южна Гана. Но за тях - по-късно, а сега излезнах да хапна и започнах да търся "жените с легените". Понятието "ресторант" в Африка най-често е при жена, която донася леген с храна от вкъщи и ги подрежда на крайпътна маса. Обикновено заведенията нямат покрив или дори навес, но тъй като всеки се спасява от безмилостното слънце, масите най-често са на сянка (в България общественият живот кипи по улиците и площадите, а в селска Африка - под разперените, зелени клони на някое великанско и сенчесто дърво). Заради глутниците от мухи легените са покрити с кърпи и мрежи, така че след като намериш храната, трябва да попиташ какво предлага готвачката. Обикновено френският не е нито първи, нито дори вторият й чужд език, така че в крайна сметка тя вдига покривалото, а ти виждаш - ориз, риба, спагети или боб. Хубаво е да научиш какво е бенга или сосо (примитивни ястия от боб и ориз), а след като си поръчаш порция за толкова и толкова франка, жената измива чинията в леген с мръсна вода, изплаква чинията в леген с чиста вода и слага чинията пред теб заедно с почти неупотребявана лъжица за белия гостенин - африканците използват за тази цел само пръстите си. Най-разпространената подправка е "пима" - червен лют пипер, който става по-лют ако се придвижваш към по-гореща страна. С храната се сервира чаша студена вода в метално канче и въпреки че европейецът трудно свиква да пие от чаша, в която преди него са пили 100 африканци, мога само да кажа че не прихванах нито едно разстройство - нещо нетипично дори за нашето Черноморие. Освен "жените с легените" храна може да се намери и при момчетата с подвижни скари, които продават най-вече мазни кози мръвки, а понякога други жени край пътя вадят тенджери с

накълцани парчета месо, които пекат на дървени въглища и шишове. И досега не съм разбрал дали шишовете са направени от велосипедни спици или велосипедните спици - от шишове... но мръвките са вкусни, особено ако ги комплектуваш с хляб и салатата с домати, лук и майонеза. Не мога да се оплача от храната в Западна Африка и ако прибирайки се от Азия бях отслабнал с цели 15 килограма, то след това пътуване бях почти на теглото на тръгване.

Взех раздрънкано колело под наем. Повечето от забележителностите наоколо са в радиус от 20-30 км и преспокойно могат да се обиколят за няколко дни без голям напън. Стига колелото да е наред... Установих, че предната гума издишаше и веднага отидох при собственика на колелото, който я залепи на две места. Когато се върнах и задната гума беше поомекнала, така че пак се върнах. Но всички усилия се оказаха напразни, тъй като на другата сутрин и двете гуми пак бяха издъхнали. Намерих ново колело от шефа на лечебницата и поне външните му гуми изглеждаха като нови. Малко на риск се запътих към най-близките водопади до Банфора, но колелото се държеше геройски, дори и след бруталното състезание, което си устройохме с негър на друг велосипед по пътя. Водопадите в района не бяха нито пълноводни, нито много високи, но водата беше студена и наоколо имаше чудни места за пикник. Изобщо не се учудих, че точно тук видях група малайци - за тях ходенето на водопад и трапезите под него са нещо като национален спорт. Навикнеш ли веднъж на хладната вода е трудно да караш с ентузиазъм по жегата, но селскостопанските машини сипеха обилни струи по нивите и това донякъде спасяваше положението. Почти при водопадите на Банфора има поредица от причудливи каменни образувания като игли, а наблизко може да се види и езеро с хипопотами. Продължих малко след село Тенгрела и оставих колелото на сянка, а аз разгледах местния пазар, разположен под шубрака на група масивни дървета. Заприказвах се със селския доктор, който продаваше илаци за всякакви болести под формата на самоделни прахове или пиратски таблетки, а той използва присъствието ми и на висок глас направи добра реклама на стоката си - Белият доктор препоръчва и лоперамида и отровата за мишки... Взимайте селяни, от този прах ще ви се народят синове, а гвинейският крем за кожа пречиства и кожата и душата... Когато се върнах при колелото задната ми гума бе вече на капла, а на 10 метра от нея се трудеха няколко души от местните с френски ключове, кофи и помпи... Не трябваше да се гадае кой беше спукал гумата, а аз им дадох половин долар за оправянето - своего рода митница. Най-накрая те потурчиха оригиналния вентил и сложиха нов, но новият вентил изпускате, а аз разбрах това след 1 км движейки се все по-тромаво и по-подскачайки по нанадолнице и по инерция. За мой късмет в ниското седеше един инвалид (на шпагат с крака разгънати на 180 градуса и със сгънати колена), който въртеше същия бизнес, така че той също смени вентила и нещата се пооправиха. Пристигнах късно вечерта в Банфора без допълнителни прекеждия, но страната беше общо взето динамична и постоянно се случваха някакви нови и непредсказуеми неща.

Буркина Фасо не се намира в Ориента, но и тук може да се наблюдава вездесъщата ориенталска бъркотия. Нанесох се в "хотел", чиято стая на пръв поглед изглеждаше сносна. Имаше тоалетна само на 10 метра, а в нея даже имаше казанче, с което цивилизовано да пуснеш водата вместо да я изливаш от пробита кофа без дръжки. Дотук добре, но поплавъкът на казанчето не затваряше автоматично и тоалетната често ставаше на локви. Чистачката сигурно беше повторила десет пъти на разсилния да оправи казанчето, но резултат нямаше никакъв и след като на жената ѝ бе писнало да подсушава пода, тя най-накрая завъртя крана и спря водата в казанчето. В следствие тоалетната все по-често смърдеше на фекалии и урина, а аз намерих крана и пак пуснах водата. Чистачката обаче се изхитри и на третия път спря водата централно - от там, където не можех да пипам, а след това сложи една кофа вода в тоалетната, една кофа вода на мивката и още една кофа в банята. Хубаво - но някак си трябваше да се гребете от кофата, за да се изкъпеш и в следствие някой свали пластмасовия водопредпазващ плафон от лампата в банята и го положи в кофата.

Така чистачката вечно сновеше наляво надясно с кофите на хотела, по време на баня всеки загребваше вода с плафона, а иначе плискахме с други кофи в тоалетната. На втората сутрин извадиха леглата от стаите и след това ги подредиха така, че между тях и стената оставаше място колкото едвам едвам да се мине. След това ги намазаха с лак, а той смърдеше по-лошо и от "Тройной". Отвориха врати и прозорци и се получи едно постоянно течение - от всички посоки. Обърсах лака моментално с кояно, а на третата сутрин лампата в банята направи късо и токът на етаж се сбoguва. Леглата бяха поизсъхнали, но сега в коридора стояха подредени гардеробите, така че без ток можеше вече да се отъркаш в тях целия. След две преспивания с главоболие не издържах и се изнесох... Не съм 100% убеден, но интуицията ми подсказва, че казанчето не работи и до днес и че по-скоро целият хотел ще бъде реновиран изцяло преди да се оправи малката и елементарна първопричина на всички тези злини. Смяна на кадър - автогара Уагадугу. На гишето седят мъж и жена. Мъжът се изнася нанякъде, а продавачката на билети се оказва... глухоняма. Всичките ми усилия да разбера има ли автобус за някъде са напразни и след половин час отивам да посетя тоалетната. Надпис - "Най-хубавата тоалетна в Уагадугу". Кошмарът – казанче - този път вместо с дюбели е закрепен на високо със система от въженца и възли за 1) решетките на прозореца 2) халки на тавана и 3) водопроводните тръби. До него идва вода и поплавъкът сега работи перфектно, но тръбата свършва на 15 см под казанчето и пуснеш ли вода, тя се изсипва като от Ниагара на метър и половина надолу. Част от водата отива по предназначение, а другата се разлива по стени, врати и джапанки. По нататък хаосът придоби нови измерения. В следващата страноприемница боядисаха стаите и нямаше къде да се изтегнеш от 8 сутринта до 1 през нощта, а нещо подобно се случи и с единственото бързо интернет-кафе на столицата. Когато отидох там за втори път, масите и столовете бяха изчезнали заедно с техниката, а на следващия ден пак всичко бе на мястото си без да бъде подменено или препоредено. Чейндж-бюрата също го бяха подкарвали на уволнение и пред вратите им недоумяващо се трупаха всякакви чужденци, които издържаха по половин час и след това заминаваха към следващото. Нямам обяснение за нито една от тези константни промени - Буркина Фасо бе просто една динамична и ентузиазизирана западноафриканска страна. В нея кипеше някаква необяснима треска за амбициозни действия с почти нулев краен резултат.

Но преди да стигна до столицата Уагадугу или Уага, както ѝ казват местните, спрях за няколко дни в Бобо Диоласо. Намерих подслон в протестантската мисия на града, а стаята беше съвсем изрядна и на съвсем приемлива цена. Бобо Диоласо е второто по големина поселище на Буркина Фасо и в превод означава - град, където етносът Бобо говори на езика Джоло (виж Сенегал). Центърът на града е един огромен пазар, около който са разположени антична и красива джамия и модерна, гигантоманска черква, наподобяваща надуваем плувен басейн. В Бобо се намира и една от най-красивите африкански ЖП гари с традиционна сахелска архитектура и огромна чакалня, въпреки че разписанието на влаковете е черна дъска, по която се драска с тебешир. От тук минава влакът за Абиджан и това е важна стратегическа връзка с Кот д'Ивоар, особено днес след като гражданската война в района е позатихнала. Не случайно Буркина Фасо финансираше северните бунтовници от „Бряг на слоновата кост” - ето днес те имат силни позиции в управлението на страната (тоест армията) и звездичките по пагоните им ще улеснят транзитния трафик до важното пристанище Абиджан... и до следващата гражданска война. Площадът пред гарата е строен с размах, но за да се влезне във входа ѝ трябва да минеш през стеснение от железни парапети. Целта му е да изолира амбулантните търговци и другите навлеци без билет от чакалнята, а точно на стеснението винаги са захвърлени няколко обемисти чувала. Хората се редят и чакат на опашка, за да ги подритнат и прескочат, а това по най-елементарен начин обезсмисля огромните мащаби на гарата... заедно с всяка неафриканска логика. Най-сериозните пречки по хорските пътища са обикновено тези, които сами си създаваме, а най-големите бариери са в главата ни.

Купих билет за Уага и седнах да чакам на автогарата. На няколко пъти досега ми се беше случвало да глътна муха (обикновено "месарниците" са зони с повишен риск), но тук за пръв път успях да ВДИШАМ муха с носа. Започна едно кихане и кашляне и след 5 минути, които минаха като цяла вечност, мухата най-накрая изпадна от синусите ми. Оказа се, че автобусът тръгва от съвсем друга автогара, а аз разбрах това около 5 минути преди потегляне. Но нямаше повод за стрес - рейсовете винаги стартират с половин, един час закъснение, така че със сигурност нямаше да го изпусна. Пристигнах в Уага следобед и атакувах градските ханове пеша. Явно съм имал доста окаян и брадясал вид, защото в огромната католическа мисия заявиха, че всичко при тях било заето. Отидох в благотворителната организация "Шарл Дуфур", но там ми се стори пренаселено с пубери и най-накрая спазарих малка стая с баня в хотел из предградията. Като на автопилот бях стигнал до купонджийските квартали на столицата. През деня дебели африканки продаваха бира (от просо) в дървени калebasи, а надвечер заведенията отваряха кепенци и улиците се заливаха в светлина от разноцветни крушки. Не липсваха и робините на любовта и пьянските кавги, но мястото ми допаднаше - рядкост са така отявлените и биещи на очи места за забавление по мюсюлманските градове. Трябва да спомена, че Уагадугу бе най-подредената столицата по пътя ми. Акра и Дакар също бяха и големи и модерни, но с един индустриален, мръсен и прекалено мегаполитен привкус. А тук улиците бяха чисти и приветливи, по тях се движеха рейсове с номера, площадите бяха подредени и изпипани и около всичко това сновяха чистачи. Имаше даже боклукчийски кофи, което си е направо музейна рядкост за тези части на света. В средата на кръговите движения бяха вдигнати различни авангардни статуи, а в центъра на града се намираше сграда с причудливи форми и китайски орнаменти на покрива - народния дворец на културата. На север от центъра има огромни водни канали, които напояват многобройните ниви и градини наоколо, а столичните селяни садят не само селскостопански продукти, а също цветя... многобройни, шарени, ухаещи и уникални (цветята изобщо не са разпространена стока в Западна Африка). Някъде в северната част на града се намира и посолството на Гана, но преди да стигна до него трябваше да се снимам. Първо намерих автомат, който правеше 6 снимки за 2000 франка (1\$ - 500 франка), а после във фото ми предложиха - 4 снимки за 2000. Отидох до друго фото, където тарифата бе 4 за 1500, а на излизане забелязах, че няколко души се мотаеха с фотоапарати отвън. Първият се оказа лош търговец, а вторият предложи 8 снимки за 1500 - това беше офертата на деня. Съгласих се, а той донесе отнякъде стол и викна един свой приятел. Какъв фон искаш? - Син, червен, бял...? Седнах на стола пред самото фото, приятелят разпъна амбалажна хартия в син цвят зад главата ми и фотографът нащрака 2 снимки. После извади негативите и ги занесе за проявяване във фотото, а те ги размножиха по четири и след половин час имах снимките... от които имам и до днес - за следващата виза. През този половин час се замотах из близкия пазар, а след мен се понесоха две петгодишни девойчета. Те си поискаха първо по петстотин франка, после по стило и каквото и да е кадо (подарък - френски), но всичко това нямаше изобщо да ме учуди, ако те не го правеха показвайки лъскави бръснарски ножчета. Сигурен съм, че нямаше да станат агресивни или да ги използват, а тъй като не съм пацифист можеше да им завъртя и по два бързи шамара, но не - те бяха свити и просеха по този начин просто защото шансовете им да получат пари с бръснарско ножче бяха по-големи. Но като цяло Буркина Фасо е една уредена и спокойна страна, а въпреки парламентите, президента и другата книжна демокрация, този ред се дължи изцяло на военните и униформените. Ако имате щастието да намерите карта на Уагадугу, по нея ще са отбелязани освен всичко друго и казармите, и полицейските участъци, и жандармериите, и пожарните. Те заемат една достойна за уважение част от града, а върху картата има стотици черни човечета с автомати, сини човечета с палки, червени човечета с каски и други човечета с вдигнати пистолети. Загледайте се в някоя компютърна игра, малко преди надписа GAME OVER и ще ви стане ясно за какво става дума...

- Дай една цигара Лондон!

- Коя марка?
- Лондон...
- Пакет или цигара?
- Цигара...
- Колко?
- Една...

Няма да повярвате как често ми се е случвало да провеждам този разговор. По това време отказвах цигарите (вече ги отказах) и си купувах само по две-три дневно, а продавачите сякаш бяха постоянно заспали или поне глухи и изобщо не слушаха какво ги питам. Често се чудех дали може да има отрицателно КПД (коефициент на полезно действие), но това изглеждаше съвсем нормално и приемливо за западноафриканската икономика. Продуктивността тук е дума с отвлечено значение, а трудът се извършва най-вече по неволя и от недоимък. Парите не са резултат от някаква смислена, трудова дейност, която движи и хора и страната напред - не, парите са самоцел и универсална (но прекалено наивна) рецепта за щастие... Понякога паралелите между България и Африка са болезнено близки. И тъй като не мога да опиша Африка без помощта на символиката, ще дам следното сравнение: Представете си, че сте тръгнали с кола от точка А до точка Б. Карате и някаква стока в името на търговията. Пътят е разбит и много хора индивидуално запълват дупките с пясък и вода. Други около тях правят нови дупки с лопати, трети пият чай под дебелия сенки на дърветата, а четвърти само седят наоколо и играят карти. Пътникът по презумпция е богат и всеки от поправящите дупките си иска по някой грош. Ако решите да не платите или да ги заобиколите - получавате камък в задното стъкло. Тези които правят дупки и тези които ги запълват си поделят парите, а вие стигате до бариера. Там вече ви очакват военните и полицията, и жандармерията, и горските... понякога попадате само на синдикална проверка. Оставете на всеки от тях по някой друг лев и след това продължавате на слалом през козите, кравите и кокошките, които се мотаят по пътя. Въпросите са няколко - Ще стигнете ли без счупено стъкло? Ще ви стигнат ли парите и за храна и за бензин? Ще стигнете ли изобщо в Б и ще закарате ли до там и стоката си? А отговорът е само един – „Не”. По книжките пише, че в Африка за последните 30 години са изсипани парите за няколко Маршалски плана, но тези пари са потънали като вода във варовик. И въпросът по-скоро е не "как ще се оправи Африка?", а "как Африка няма да затъне още по-дълбоко?"... Тук засега отговор няма...